

HVORDAN VELGE UTDANNING

UNGinfo

UngInfo

Trenger du hjelp med noe?
Vi er dyktige og unge veiledere
som er tilgjengelig for deg.

UngInfo tilbyr god og oppdatert
informasjon tilpasset deg og dine
behov. Kom innom!

Åpningstider:

Mandag–fredag: kl. 11–17
Lørdag: kl. 12–17

Adresse:

Møllergata 3d, 0179 Oslo

Kontakt oss:

E-post: post@ung.info
Telefon: 24 14 98 20

www.unginfo.no

Alle tilbudene
til UngInfo
er gratis.

● Introduksjon

- 4 Til deg som skal velge utdanning
- 5 Hvordan velge utdanning?
- 6 Refleksjonsoppgave
- 8 Intervju: Fra elektrofag til elektroingeniør
- 10 Intervju: Veien til Kunsthøgskolen i Oslo
- 12 Intervju: Fra karate i Irak til frisørfag i Oslo
- 13 Intervju: Med generell studiekompetanse og fagbrev som tømrer
- 14 Intervju: Omvalg på videregående
- 16 Kart over veivalg

① Videregående

- 20 Studieforbereende utdanningsprogram
- 21 Yrkesfaglig utdanningsprogram
- 22 Læreplass
- 24 Påbygg til generell studiekompetanse
- 25 Kryssløp
- 26 Slik søker du på videregående skole
- 28 Valgte du feil?
- 30 Videregående i utlandet
- 32 Stipend og lån

② Alternative veier

- 35 Mangler du generell studiekompetanse?
- 36 25/3-regelen
- 38 Mangler du fagbrev?
- 39 Privatist
- 43 Førstegangstjenesten
- 44 Folkehøgskole
- 45 Fagskole
- 46 Friår

③ Høyere utdanning

- 49 Høyere utdanning
- 50 Studieprogram og grader
- 52 Offentlig versus privat utdanning
- 53 Førstegangsvitnemål og ordinær kvote
- 54 Søknadsfrister for høyere utdanning
- 55 Slik søker du på høyere utdanning
- 60 Studentøkonomi
- 61 Lån og stipend under høyere utdanning
- 63 Budsjett
- 64 UngInfos beste sparetips
- 65 Studentbolig
- 67 Et sosialt studentliv
- 68 Slik får du en god studiehverdag
- 69 Høyere utdanning i utlandet
- 73 Y-veien

④ Ressurser

- 75 Disse hjelper deg videre

Til deg som skal velge utdanning

Forvirra? Og usikker på hva du skal velge?

Du er ikke alene. Dette er en naturlig reaksjon når man har så mye å velge mellom. På UngInfo tilbyr vi utdanningsveiledning som kan bidra til å rydde litt opp i tankene rundt utdanningsvalget. I denne håndboken har vi samlet nesten alt vi kan om utdanning – fra videregående skole til høyere utdanning, og alle andre tradisjonelle og alternative veier å gå.

Unginfo tilbyr informasjon og veiledning til deg som skal velge utdanning.

Kom innom oss for:

- noen å snakke med om utdanningsvalg, både videregående og høyere utdanning.
- dine rettigheter som student
- informasjon og veiledning om å søke stipend/lån fra Lånekassen
- informasjon om hva det vil si å være privatist

Lykke til med utdanningsvalget!

UNGinfo

Hvordan velge utdanning?

Bruk tid

Det er lettere å føle seg sikker på valget når du bruker god tid på å finne ut hvilke muligheter som finnes, og hva du har lyst til. Husk at det er mulig å gjøre omvalg underveis.

Snakk med folk som har tatt valg tidligere

Snakk med studenter på forskjellige utdanningsprogram, universiteter og høyskoler når de har åpen dag. Her har du en super mulighet til å stille alle spørsmål du måtte ha. Dra på utdanningsmesser, eller hospitér på et utdanningsprogram du vurderer å søke. Snakk med rådgiver eller kom innom UngInfo. Vi tenker gjerne høyt sammen med deg!

Husk at det er du som velger

Selv om det kan være lurt å rådføre seg med andre, er det viktig at det er du som tar det endelige valget.

Bli kjent med deg selv

Kjenn etter hva som er viktig for deg, hva som gir deg motivasjon og som du er interessert i, både når det gjelder utdanning og fremtidig jobb.

Skaff deg informasjon

God og nøytral informasjon er viktig når du skal ta valg. Ved å lese denne håndboken og bruke nettsider som utdanning.no vil du få bedre oversikt over mulighetene dine.

Tips

Bruk tid, snakk med folk som har tatt valg tidligere, bli kjent med deg selv og lytt til erfaringer og tips.

Refleksjonsoppgave

Refleksjonsoppgave

? Hva påvirker valget ditt?

Gjør du et godt valg for deg selv? Du kan bli påvirket når du skal ta et utdanningsvalg, uten at du selv merker det. Husk at valget er ditt, og det kan være lurt å stille seg selv disse spørsmålene:

Ja Nei Velger du det kjente?

☐ ☐

Hvis du ikke har nok informasjon om mulighetene dine, er det fort gjort å velge utdanninger som du kjenner godt til. Det finnes mange ukjente og spennende utdanninger. Utforsk mulighetene dine.

Ja Nei Gjør du som de andre?

☐ ☐

Mange velger samme utdanning som vennene sine, fordi det føles trygt. Tenk på om utdanningen er noe du faktisk interesserer deg for.

Ja Nei Tenker du langsiktig?

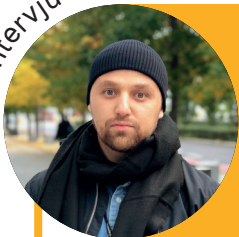
☐ ☐

Mange velger utdanning basert på hva de ønsker seg her og nå, uten å tenke på hvordan valget vil påvirke livet frem i tid. Prøv å tenke rasjonelt og langsiktig når du skal velge utdanning.

Ja Nei Tar du valg basert på status?

☐ ☐

Mange blir påvirket av hva andre mener er en god utdanning. Tenk på hvilke utdanninger som stemmer med dine egenskaper og interesser.

Mohamed (33 år)

Fra elektrofag til elektroingeniør

Hvordan har ditt utdanningsløp vært til nå?

Jeg gikk elektrofag på videregående og var lærling i bedrift. Jeg fikk fagbrev og jobbet noen år som elektriker før jeg bestemte meg for å ta høyere utdanning. Det hadde alltid vært drømmen min å bli ingeniør, men på den tiden visste jeg lite om hvilke muligheter jeg hadde. Etter litt rådgivning på Høgskolen i Oslo og samtaler med noen venner av meg, som allerede var studenter, bestemte jeg meg for å søke på ingeniørstudiene i kybernetikk på høgskolen. Siden jeg ikke hadde generell studiekompetanse og realfag fra videregående, måtte jeg ta et ettårig forkurs for ingeniørutdanning på høgskolen.

Etter forkurset begynte jeg på en bachelorgrad i kybernetikk, og fullførte den. Jeg var så glad i elektrofaget at jeg også begynte på elkraftstudier på Fagskolen i Oslo. Dette studiet tok jeg på deltid samtidig som jeg studerte på høgskolen. Det var hektisk, men absolutt verdt det.

Hva var viktig for deg da du valgte utdanning?

Det viktigste for meg var hvilke muligheter utdanningen kunne gi meg i arbeidslivet. Det er utrolig viktig å stille seg selv spørsmålet: «Hvor og hva vil jeg med livet?» For uansett om vi liker det eller ikke, så bruker vi mye av tiden vår på jobb, og da er det viktig å jobber med noe man trives med.

Hva liker du best med utdanningen din?

Jeg elsker spisskompetansen jeg har tilegnet meg. Den gir meg en sterk posisjon i arbeidslivet. Kompetansen min skaper tillit og verdi. Det er viktige faktorer for å lykkes.

Hva jobber du med nå?

Nå jobber som rådgiver i konsernstaben i Avinor.

Hvis man har kombinasjonen av fagbrev og en ingeniørutdanning, har man mange ulike jobbmuligheter. Du kan jobbe med design og prosjektering av anlegg, eller med prosjektadministrasjon, f.eks. som prosjektleder, byggeleder, kontrolleringeniør og andre lignende jobber.

Mohameds vei til jobben som elektroingeniør kalles Y-veien.

Les mer
om Y-veien på
side 73

Synne (26 år)

Veien til Kunsthøgskolen
i Oslo

Hvordan har ditt utdanningsløp vært til nå?

På videregående gikk jeg på et utdanningsprogram som da het studiespesialiserende med formgivning. Etter videregående søkte jeg på grafisk design på Westerdals, og grafisk design og illustrasjon på Kunsthøgskolen i Oslo (KHiO). Jeg kom inn på KHiO hvor jeg tok både bachelor- og mastergrad.

Hva var viktig for deg da du valgte utdanning?

Da jeg skulle velge linje på videregående valgte jeg ut i fra hva jeg likte å holde på med. Jeg var interessert i estetiske fag, men samtidig ville jeg gjerne ha generell studiekompetanse for å holde mange muligheter åpne.

Da jeg valgte høyere utdanning ville jeg søke på en utdanning hvor jeg kunne jobbe innen estetiske fag og samtidig ha mulighet til å få en relativt trygg jobb etter studiene. Jeg var mer interessert i kunst enn i markedsføring, derfor tenkte jeg at studiene som KHiO tilbød passet meg bra.

Hva liker du best med din utdanning?

For meg var utdanningen på KHiO en fin mulighet til å lære både grafisk design og illustrasjon. Denne kombinasjonen har vært nyttig for meg i ettertid.

I undervisningen var det var fokus på idé og personlig uttrykk, og det var stor frihet i hvordan oppgavene kunne bli løst. For min del betydde det at jeg fikk utforsket flere ulike sider ved faget.

KHiO hadde også gode verksteder – også verksteder som lå utenfor min spesialisering. Etter utdanningen på KHiO sitter jeg igjen med en bred forståelse av faget og gode kontakter i miljøet.

Hvordan var det å få jobb etter utdannelsen?

Da jeg sluttet på KHiO ville jeg gjerne bli selvstendig næringsdrivende og jobbe oppdragsbasert med grafisk design, illustrasjon og animasjon i mitt eget firma. Jeg skjønte fort at det var vanskelig å få mange nok og godt nok betalte oppdrag til å leve av det. Derfor søkte jeg etter deltidsjobber innen grafisk design som jeg kunne ha ved siden av oppdragene.

Det var vanskeligere enn jeg hadde trodd å få jobb som grafisk designer etter utdanningen på KHiO. Jeg hadde på autosøk på finn.no, men det dukket ikke opp så mange stillinger innen grafisk design som jeg syntes passet meg med den utdannelsen jeg hadde, og de få jeg søkte på fikk jeg ikke napp på.

For å få mer stabil økonomi begynte jeg først å jobbe litt i barnehage, deretter i en liten stilling som tegnelærer hos Oslo Kulturskole. Siden jeg ikke har pedagogikk var ikke lønna så god, så jeg fortsatte å søke jobber som grafisk designer på deltid.

Nå, to år etter jeg gikk ut av KHiO, jobber jeg som grafisk designer i UngOrg (60 %) og resten av tiden bruker jeg på mitt eget firma. Dette trives jeg veldig godt med!

Intervju med:

Hayder (28 år)

**Fra karate i Irak til
frisørfag i Oslo**

Hvordan har ditt utdanningsløp vært til nå?

Jeg gikk på skole da jeg bodde i Irak, men valgte å ikke fullføre fordi jeg ville fokusere på karate. Da jeg kom til Norge som 20-åring i 2013 startet jeg på helse- og oppvekstfag på videregående, fordi det var det eneste utdanningsprogrammet med ledige plasser. Jeg var ikke spesielt interessert i faget, og sluttet etter en stund.

Jeg snakket litt med onkelen min om hva jeg skulle gjøre istedenfor. Han anbefalte meg å bli frisør, siden jeg hadde stor interesse for hår. Jeg søkte på frisørfag på Kuben videregående skole, og gikk der i to år før jeg startet som lærling hos Balanzera.

Hva var viktig for deg da du valgte utdanning?

Da jeg valgte frisørfaget var interessen for yrket det viktigste for meg. Jeg elsker å jobbe med hår, og jeg liker å klippe og style.

Hva liker du best med yrket ditt?

Jeg liker best å klippe hår. Jeg er ikke så glad i å farge hår, for det er en del detaljer med blanding av farger. Klipping er jeg mye mer komfortabel med, og hvis jeg gjør feil er det lett å rette opp i det.

Hva tenker du å gjøre når du har fått svennebrev som frisør?

Når jeg er ferdig som lærling vil jeg jobbe en stund for å skaffe meg arbeidserfaring. Deretter er målet å en dag åpne min egen frisørsalong.

Ragni (22 år)

Med generell studiekompetanse og fagbrev som tømrer

Intervju med:

Hvordan har ditt utdanningsløp vært til nå?

Etter ungdomsskolen startet jeg på et utdanningsprogram som heter BYSK – yrkes- og studiekompetanse byggfag. Dette er et fireårig løp hvor man tar både bygg- og anleggsteknikk og studiespesialisering. I løpet av de fire årene veksler du mellom å jobbe ute på byggeplass og å ha undervisning på skolen (f.eks. 2 uker på skole, 2 uker på byggeplass). Da jeg var ferdig der hadde jeg både generell studiekompetanse og fagbrev som tømrer. Etter dette begynte jeg på folkehøgskole i Ålesund. Der var det mye friluftsliv og chilling.

Hva var viktig for deg da du valgte utdanning?

Da jeg valgte videregående var det viktig for meg å finne en linje som ikke bare var teoretisk, men som allikevel ga meg muligheten til å studere senere. Alt dette fikk jeg på BYSK.

Hva liker du best med din utdanning?

Jeg satte veldig pris på at skolehverdagen var så variert på videregående med tanke på at vi vekslet mellom å være på skolen og å være i jobb. Selv om vi ikke hadde like mye ferie som andre videregående elever følte jeg at vi fikk det avbrekket vi trengte.

Hva jobber du med nå?

Nå jobber jeg som tømrer for JM. Det har jeg gjort i et halvt år og skal fortsette med en stund til. Jeg har lyst til å flytte til en annen by og studere etterhvert, men jeg vet ikke helt hva enda. Enn så lenge er jeg tømrer og er fornøyd med det.

Les mer om
kryssløp på
side 25

Theo (22 år)

Omvalg på videregående

Hvordan har ditt utdanningsløp vært til nå?

Jeg ble anbefalt å søke på elektrofag etter ungdomsskolen. Jeg startet der, og det var et kult år hvor jeg fikk jobbet mye fysisk og testet teoretiske kunnskaper, men jeg merket at jeg ikke var så engasjert i faget. Jeg ønsket å gjøre et omvalg, og søkte på musikk, dans og drama. Jeg kom inn og gikk der i tre år og fikk generell studiekompetanse.

Jeg søkte og kom inn på Musikkvitenskap på Universitet i Oslo, men jeg hadde også vært på sesjon og ble kalt inn i forsvaret fra januar. Jeg bestemte meg for å droppe studiene, siden jeg uansett bare kunne studert et halvt år, før jeg skulle i forsvaret. På samme tid fikk jeg mulighet til å dra noen måneder til Brussel for å jobbe som au pair.

Nå er jeg ferdig i forsvaret, og har den siste tiden jobbet og tatt opp fag som privatist. Jeg vil forbedre karakterene mine, slik at jeg kan komme inn på profesjonsstudiet i psykologi.

Hva var viktig for deg da du valgte videregående?

Da jeg var ferdig på ungdomsskolen var det viktig for meg å kunne være aktiv, jobbe praktisk og ikke sitte i et klasserom hele dagen. Etter hvert merket jeg hvor stor interesse jeg hadde for musikk, og det var grunnen til at jeg til slutt valgte å bytte utdanningsprogram. Og så er jo faktisk musikk, dans og drama et ganske praktisk utdanningsprogram.

Hva liker du best med din utdanning?

Det jeg er mest fornøyd med er at jeg valgte å bytte utdanningsprogram. På slutten av første året på elektrofag var jeg i tvil, men jeg tok en sjanse, og da var jeg så lykkelig etterpå. Jeg trivdes så godt på musikk, dans og drama. Alt var som jeg hadde drømt om.

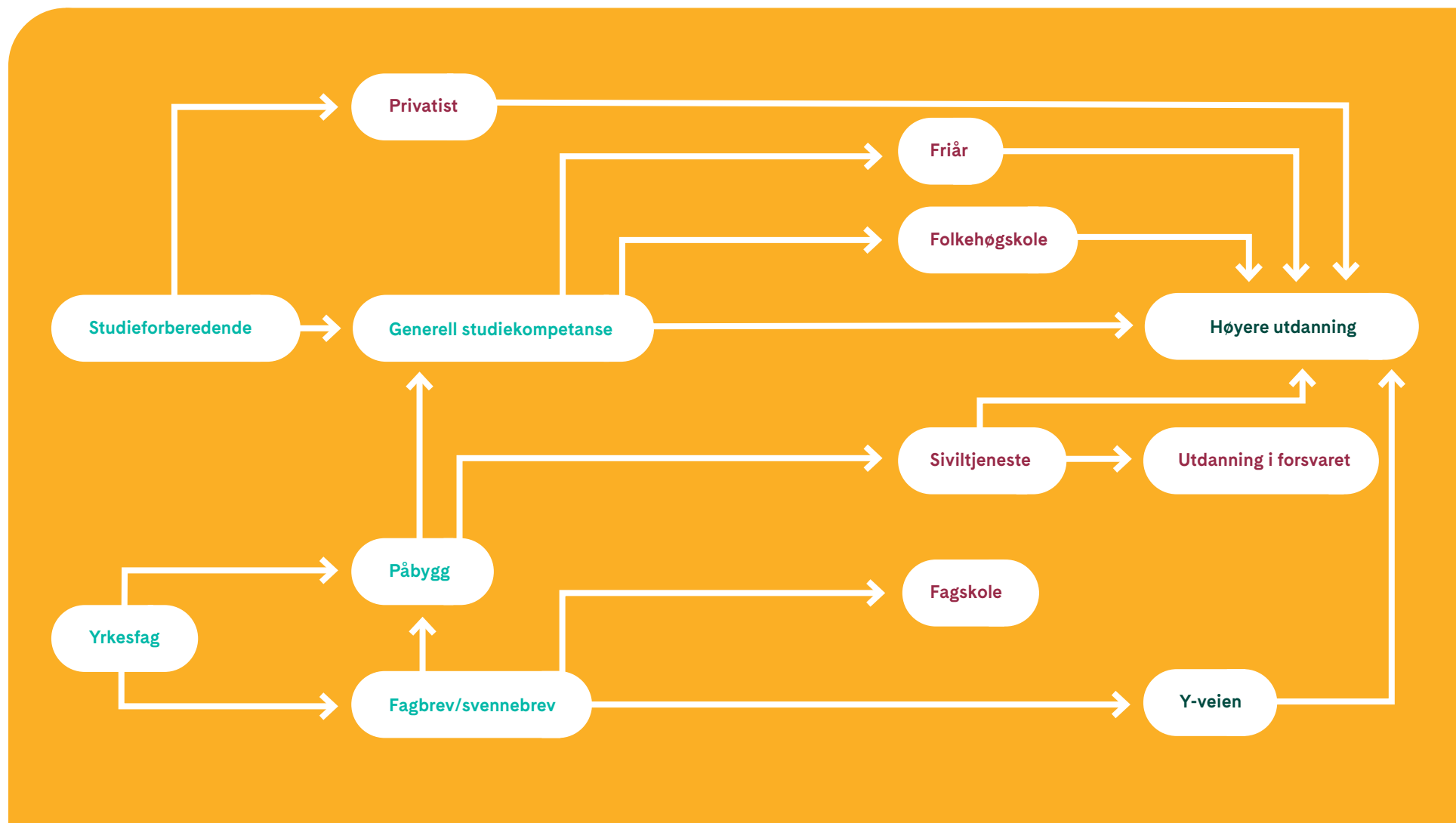
Det skal jo litt til før du gidder å gå førsteklasse igjen. Du må gå med de som er ett årskull under, og jeg var usikker på det, men jeg er utrolig glad for at jeg byttet.

Les mer om
omvalg på
side 28

Hva vil du å jobbe med når du er ferdig med utdannelsen?

Jeg har sett for meg at jeg ender opp som psykolog, men jeg har også en drøm om at musikken skal slå gjennom en gang. Eventuelt at jeg har et band på siden av fast jobb som psykolog. Da hadde jeg aldri hadde hatt en kjedelig dag på jobb.

● Videregående
 ● Alternative veier
 ● Høyere utdanning

1 Videregående

Velg mellom 15 utdanningsprogram. Få fag- eller svennebrev, eller generell studiekompetanse som gir muligheten for å ta høyere utdanning.

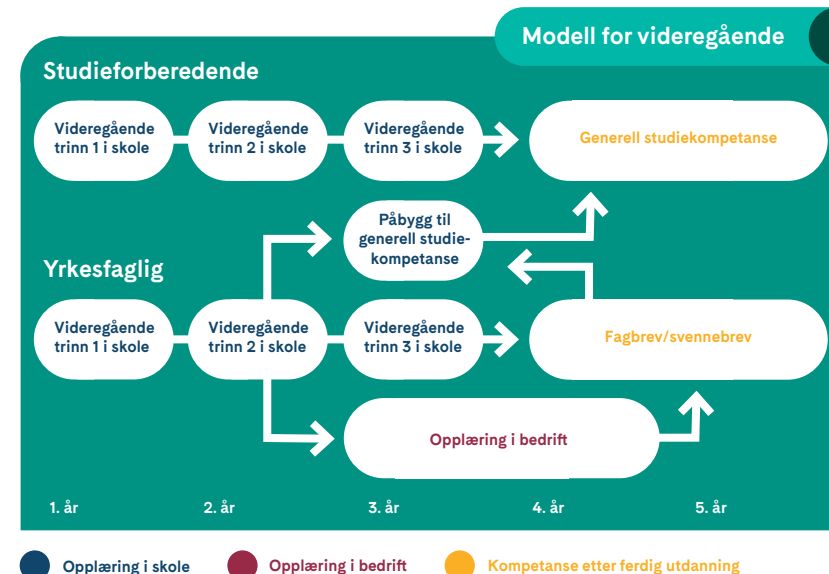
Videregående skole

På videregående skole fordypet du deg innen et fagfelt. Skolene er gjerne litt større enn ungdomsskoler, du møter mange nye mennesker, får ny klasse og mer selvstendighet. Videregående er inngangsporten til flere yrker og videre studier.

Modell for videregående

Det finnes 15 ulike utdanningsprogram (tidligere kalt linjer) som du kan velge mellom på videregående. Studieforbereende forbedrer deg til høyere utdanning, mens yrkesfag gir deg mulighet til å gå rett ut i jobb etter videregående. I tillegg tilbys det en del kryssløp i Oslo, les mer om disse på side 25.

Her er en oversikt over hvordan videregående vanligvis fungerer, både på studieforbereende og yrkesfag:

Studieforberedende utdanningsprogram

Studieforberedende er for deg som liker å jobbe med teoretiske fag, og som vurderer å studere etter videregående. Hvis du fullfører studieforberedende, får du generell studiekompetanse og kan studere ved et universitet eller høgskole når du er ferdig.

Disse utdanningsprogrammene kan du velge mellom:

- studiespesialisering*
- idrettsfag
- musikk, dans og drama
- medier og kommunikasjon
- kunst, design og arkitektur

*Fra og med Vg2 kan du velge fordypning innen realfag, eller språk, samfunnsfag og økonomi. Du kan også søke på International Baccalaureate (IB) fra Vg2. IB er en internasjonal linje du kan søke på etter Vg1 studiespesialisering. All undervisning foregår på engelsk.

I Oslo tilbys også kryssløp hvor du kan kombinere ulike utdanningsprogram. Les mer om kryssløp på side 25. Om du vil lese mer om de ulike utdanningsprogrammene, søk dem opp på vilbli.no

Generell studiekompetanse

Generell studiekompetanse er det formelle opptakskravet til høyere utdanning, som gjør at du kan søke på høyere utdanning på universiteter

og høgskoler etter videregående. Får du karakteren 2 eller bedre i alle fag på et studieforberedende utdanningsprogram, får du generell studiekompetanse. Du kan også få generell studiekompetanse om du går et yrkesfaglig utdanningsprogram og tar påbygg til generell studiekompetanse. Les mer om det på side 24.

Generell studiekompetanse i seg selv gir ingen garanti for at du kommer inn på det studiet du vil etter videregående. Du må også ha gode nok karakterer. Les mer om søknadsprosessen for høyere utdanning på side 53.

Spesielle opptakskrav

Enkelte studier innen høyere utdanning krever at du har bestemte fag, relevant praksis eller bestått opptaksprøve. En del studier krever at du har tatt en fordypning i realfag på videregående. For å ta fordypning i realfag, må du gå studiespesialisering. På utdanning.no finner du oversikt over opptakskravene ulike studier har. Les mer på side (...).

Yrkesfaglig utdanningsprogram

Ved yrkesfag går du de to første årene på skole, mens de to siste årene er arbeidspraksis i en bedrift. Dette kalles også læretid. Dette er et godt valg for deg som kunne tenke deg å jobbe praktisk, som for eksempel som rørlegger, hjelpepleier, frisør, snekker eller mekaniker.

De fleste yrkesfaglige utdanningsprogrammene gir yrkeskompetanse. Dette betyr at du kan søke deg rett ut i jobb i yrket du er opplært i (f.eks. kokk, frisør eller snekker) når du har fått fag- eller svennebrev. Fagbrev og svennebrev er i Norge avsluttende dokumenter etter fullført yrkesutdanning med læretid. Fagbrev skiller seg fra svennebrev ved at det tas i andre yrkesfag enn håndverksfag.

Disse utdanningsprogrammene kan du velge mellom:

- bygg- og anleggsteknikk
- håndverk, design og produksjonsutvikling
- frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign
- elektro og datateknologi
- helse- og oppvekstfag
- restaurant- og matfag
- salg, service og reiseliv
- teknologi og industrifag
- informasjonsteknologi og medieproduksjon
- naturbruk

! Hovedregelen er at et yrkesfaglig utdanningsprogram består av:

2 år skole + 2 år som lærling i bedrift = fag- eller svennebrev = du kan søke jobb.

Etter to år på skole, skal du normalt starte som lærling i en bedrift for å få arbeidspraksis. Her vil du få arbeidsoppgaver som er relevante for det du utdanner deg til. En ansatt i bedriften skal være veilederen din, og har ansvar for å følge deg opp. Du har rett på lønn i læretiden.

På de fleste yrkesfaglige utdanningsprogrammene er man lærling i to år etter Vg2. Noen få yrkesfaglige utdanningsprogram har opplæring på skolen også i Vg3, før man går ett og et halvt eller to år som lærling i bedrift. Noen har også ett år på skole og læretid i tre år.

Når du er ferdig med læretiden skal du gå opp til fag-/svenneprøven. Den består av både teori og praksis. Når prøven er bestått, er du ferdig utdannet.

1. Mars

Frist for å søke læreplass på vigo.no

Er du usikker på dine rettigheter som lærling?

Da kan Elev- og lærlingombudet i Oslo hjelpe deg! Kontaktinformasjon finner du på side 76.

Slik søker du læreplass

Du får hjelp til å søke læreplass på skolen. Søknaden skal sendes inn via vigo.no. Der logger du inn ved å bruke MinID. Har du ikke MinID? Du får et brev med PIN-koder til MinID rundt nyttår.

Etter at du har søkt læreplass må du vente på at bedrifter kontakter deg. Det er derfor veldig viktig at du er tilgjengelig på mobil, for bedriftene kan ringe deg for å avtale intervju. Utdeling av læreplasser skjer helt frem til 1. september.

Ta kontakt med bedrifter selv

Er det en spesiell bedrift du kunne tenke deg å jobbe for? Da kan du kontakte bedriften direkte. Dette vil øke sjansen din for å få en læreplass. Sjekk først om bedriften du er interessert i er godkjent som lærebedrift. Du finner oversikt over godkjente lærebedrifter hos fagopplæringskontoret og på utdanning.no.

Hvis bedriften ikke er godkjent som lærebedrift, må den godkjennes før du kan starte der som lærling. Dette er en ganske enkel og rask prosess. Først må du ta kontakt med stedet for å spørre om de er interessert i å bli en lærebedrift. Deretter må du kontakte skolen din, for å få informasjon om hvordan du skal gå frem. Om du ikke lenger er elev på videregående skole, kan du ta kontakt med din gamle skole, utdanningsavdelingen i fylkeskommunen du bor i, karrieresenteret eller opplæringskontoret.

Fikk du ikke læreplass?

Du er ikke garantert læreplass, så det er lurt om du selv er aktiv for å skaffe deg dette. Spør rådgiveren på skolen om det finnes noen oversikt over aktuelle bedrifter i fylket, og jobb godt med hvordan du presenterer deg for bedriften. Dette kan du gjøre ved å lage en god CV og søknad, og være aktiv i å selv ta kontakt med bedrifter. Det er de som bestemmer hvem som får læreplassen. Hvis du har hatt praksis eller jobb et sted tidligere, kan dette gi deg et fortrinn framfor andre lærlinger.

Elever som ikke får læreplass vil som regel få tilbud om opplæring på skole, og kan avlegge fagprøve eller svenneprøve etter dette. Hvis du heller ønsker å gå videre med studier, kan du søke deg inn på påbygg. Les mer på side 24.

UngInfo
hjelper deg med
CV og søknad til
læreplass

Påbygging til generell studiekompetanse er for deg som har påbegynt eller fullført yrkesfag, og som ønsker generell studiekompetanse for å gå videre med høyere utdanning.

Påbygg består av ett år med mye teorifag, og kan være krevende, men hvis du er motivert, går det som oftest bra. Det finnes to måter å ta påbygg til generell studiekompetanse:

Vg3 påbygging

Vg3 påbygging starter du på etter å ha fullført og bestått Vg1 og Vg2 på et yrkesfaglig utdanningsprogram.

Vg4 påbygging

Vg4 påbygging starter du på etter å ha oppnådd yrkeskompetanse med fag- eller svennebrev, eller fått vitnemål. Dette blir altså etter læretiden din. Etter at du har fullført Vg4 påbygging vil du ha både yrkeskompetanse og generell studiekompetanse. Du kan ta ut retten til Vg4 påbygg når du vil, enten rett etter læretiden, eller etter å ha jobbet noen år.

I noen tilfeller kan du «krysse» fra et program-område eller utdanningsprogram til et annet. Dette kalles kryssløp. Flere videregående skoler i Oslo tilbyr kryssløp.

Bjerke vgs:

- Businesslinja
- Future science-linja
- Studiespesialisering med toppidrett
- Studiespesialisering med breddeidrett – fitness

Edvard Munch vgs:

- Tekstil, tre og gull med studiekompetanse

Hellerud vgs:

- Bygg- og anleggsteknikk med ishockey

Hersleb vgs:

- 2-årig studiespesialisering

Holtet vgs:

- Ambulansefag med studiekompetanse

Kongshavn vgs:

- Entreprenørskapslinje CRE8SLO

Ullern vgs:

- Helse- og oppvekstfag med generell studiekompetanse

Kuben vgs:

- Teknologilinja
– forskning og teknologi
- Informatikklinja
– praksisrettet studiekompetanse med informasjonsteknologi
- Robotikklinja
– studiespesialisering med automasjon og robotikk
- BYSK
– yrkes- og studiekompetanse byggfag
- HYSK
– yrkes- og studiekompetanse helsefag

Nydalen vgs:

- Toppidrett for helse- og oppvekstfag
- Toppidrett for salg, service og reiseliv

Ulsrud vgs:

- Treårig barne- og ungdomsarbeiderfag med studiekompetanse

Se skolenes nettsider for mer informasjon om utdanningsprogrammene.

Slik søker du på videregående skole

Du søker på alle offentlige videregående skoler via nettsiden vigo.no. Vitnemålet ditt fra 10. klasse er grunnlaget for søknaden. Der står alle karakterene dine fra 10. klasse og avgangsfagene dine fra 8. og 9. klasse.

Søknadsfrist

Ordinær søknadsfrist for å søke videregående er 1. mars.

1. februar er frist for søkere som nylig har kommet til Norge, søkere med fortrinnsrett, søkeremed enkeltvedtak om særskilt språkopplæring og for å sende inn søknad om individuell behandling.

1. Mars

Ordinær søknadsfrist for å søke videregående.

Dette trenger du for å søke

Du skal få hjelp til å søke på videregående. Du trenger MinID for å søke. MinID er en av fire elektroniske ID-er du kan velge mellom når du skal søke om offentlige tjenester på nett. Elever som skal søke Vg1 for første gang, får PIN-koder tilsendt i posten automatisk.

Du har rett på skoleplass

Du har rett til å komme inn på ett av de tre utdanningsprogrammene du søker på, men ikke rett til å komme inn på hvilken skole du vil. Du har kun rett på skoleplass i fylket du er folkeregistrert.

Svar på søknaden

Du vil få en SMS når inntaket er klart. Da må du logge inn på vigo.no for å se hvilket tilbud du har fått og for å svare på det. I Oslo får du svar i midten av juli.

Du har ca. én uke på deg til å svare etter du har fått tilbudet. Hvis du ikke svarer kan du miste tilbudet. Du kan registrere forhåndssvar på vigo.no.

Kom innom
UngInfo hvis du
trenger hjelp for
å søke.

Slik søker du på videregående skole

Nyttig å vite om å søke på videregående skole

- Har du fått tilbud om førstevalget ditt? Da bør du svare ja. Du får ikke tilbud om lavere ønsker.
- Har du fått tilbud om lavere plass og venteliste på et høyere ønske? Da kan du svare ja til begge. Hvis du får tilbud om plass på et høyere ønske, har du ikke lenger plassen du takket ja til tidligere.
- Har du fått tilbud om lavere plass og venteliste på et høyere ønske? Da kan du svare ja til begge. Hvis du får tilbud om plass på et høyere ønske, har du ikke lenger plassen du takket ja til tidligere.

Har du glemt å søke plass på videregående skole?

Ta kontakt med inntakskontoret i Oslo så fort som mulig. Finn kontaktinfo på side 76.

Valgte du feil?

Valgte du feil utdanningsprogram? Det er ingen krise. Du er ikke alene om dette, og det er fort gjort å velge feil. Nedenfor gir vi generelle tips til hva du kan gjøre hvis du vil bytte utdanningsløp, eller vil starte på nytt.

Ungdomsrett

Ungdomsrett gir alle ungdommer som har fullført grunnskole rett til treårig videregående opplæring. Ungdomsretten gir deg rett til å fullføre et utdanningsprogram på videregående. Du kan bruke ungdomsretten til det året du fyller 24 år, og den må brukes i løpet av en periode på fem år, fra du begynner på videregående skole. Hvis du gjør et omvalg, får du utvidet retten din med ett år – én gang.

Hvis du er i tvil om hvorvidt du har brukt hele eller deler av ungdomsretten din, bør du ta kontakt med rådgiver eller inntakskontoret. Se ressurser på side 76.

Rett til omvalg

Du kan bytte utdanningsprogram hvis du finner ut at programmet ikke passer for deg. Dette kalles rett til omvalg. Tar du omvalg, får du utvidet ungdomsretten din med ett år. Dette gjelder bare første gangen du gjør et omvalg.

Har du valgt feil og vil bytte? Da er lurt å bytte så tidlig som mulig. Kontakt rådgiver med en gang du bestemmer deg for å bytte utdanningsprogram.

Valgte du feil?

Droppet ut, men vil starte igjen?

Da bør du først finne ut hvor mange år du har igjen av ungdomsretten. Hvis du mangler noen fag fra videregående skole etter å ha brukt opp ungdomsretten din, kan du fortsatt søke opptak til videregående. Hvis du ikke får skoleplass kan du ta opp fag som privatist. Les mer om privatistordningen på side 39.

Har du bestemt deg for å ta et friår? Da bør du si ifra til rådgiveren på skolen innen 1. november. Da unngår du å miste ett år av ungdomsretten din. Du har rett til å ta inntil to års pause fra videregående skole, uten at dette påvirker ungdomsretten din.

Voksenrett

De som er over 25 år og ikke har fullført videregående skole, kan gå voksenopplæring. Dette er en videregående opplæring som er tilpasset voksne. Har du fullført videregående med ungdomsrett, har du ikke rett på voksenopplæring. Du kan lese mer om voksenopplæring på side 35.

*Ta opp fag?
Les mer om
privatistordningen
på side 39.*

Videregående i utlandet

Utdanning i utlandet gir deg muligheten til å bli en del av et internasjonalt miljø, lære deg et nytt språk, bli kjent med nye mennesker og oppleve en annerledes skolehverdag. Før du vet ordet av det mottar du snapper og bursdagsgratulasjoner fra mange forskjellige land.

Utteksling på Vg2 studieforberedende

De fleste studieforberedende utdanningsprogram tilbyr utteksling i Vg2. Du kan reise gjennom godkjente uttekslingsorganisasjoner eller gjennom skolens uttekslingsavtaler. Du finner liste over godkjente uttekslingsorganisasjoner ved å søke på «utdanning i utlandet» på utdanning.no. Snakk med rådgiver og sjekk ut om skolen din har en uttekslingsavtale. Du må også kontakte rådgiver ved skolen din for å få godkjent uttekslingsåret ditt. For å bli uttekslingselev må du være mellom 15 og 19 år.

Under oppholdet bor du hos en vertsfamilie, går på en videregående skole i nærmiljøet og følger vanlig undervisning på det språket de snakker i det landet. Du kan ha rett til økonomisk støtte fra Lånekassen hvis du reiser gjennom et godkjent uttekslingsprogram. Les mer om Lånekassen på side 61.

Utteksling for yrkesfagelever

Utteksling i utlandet er ikke bare for elever på studieforberedende utdanningsprogram, men det er mer utfordrende å reise på utteksling hvis man går et yrkesfaglig utdanningsprogram. Det er heller ikke så mange skoler som har avtaler med skoler i utlandet om yrkesfaglig utteksling.

Noen fylkeskommuner, videregående skoler og opplæringskontorer har samarbeidsavtaler med skoler og bedrifter rundt om i verden. De fleste har samarbeidsavtaler med skoler og bedrifter i Europa, men det hender at noen av dem har samarbeid med skoler på andre kontinenter. Snakk med den videregående skolen du har søkt på eller går på nå, og spør om de har noen samarbeidsavtaler for utteksling på yrkesfag.

Videregående i utlandet

Videregående innenfor Norden

Du har muligheten til å søke deg inn på andre videregående skoler i Norden – altså i Danmark, Finland, Island og Sverige. Du vil ha samme rett til videregående opplæring som disse landenes egne statsborgere. Dette gjelder både studieforberedende og yrkesfag. Lånekassen kan gi støtte til videregående utdanning i Norden ved godkjente læresteder.

Les mer om utdanning i Norden på norden.org

Videregående i Frankrike

Norge og Frankrike har et samarbeid innen utdanning og forskning, og tilbyr derfor spesifikke program for norske elever som ønsker å gå på skole i Frankrike.

Her er noen av mulighetene:

- 3-årig studiespesialisering i Bayeux, Rouen, Lyon
- 1-årig studiespesialisering i Angers og Fontenay-le-Comte
- 3-årig kokkelinje
- 3-årig program i akvaskultur

Les mer om tilbudet på vilbli.no

United World Colleges

Med United World Colleges har du mulighet til å gå Vg2 og Vg3 i blant annet Armenia, Japan og Wales. Totalt består UWC av 17 internasjonale skoler, all undervisning foregår på engelsk og studieretningen som tilbys er International Baccalaureate (IB) Diploma Programme.

Les mer om tilbudet på uwc.no

Fagene du tok i utlandet må godkjennes

Det er ikke alle avgangsfag du får tatt i utlandet, og derfor kan det hende at du må ta opp noen fag når du kommer tilbake. Husk å kontakte rådgiver så fort du kommer tilbake for å få godkjent de fagene du har tatt i uttekslingsåret, og for å bli informert om de fagene du mangler. Hvis du mangler noen fag, kan du ta dem opp som privatist. Les mer om privatisteksamen på side 41.

Stipend og lån

Alle elever og lærlinger med ungdomsrett kan søke stipend og lån fra Lånekassen. Lån er penger du må betale tilbake, mens stipend er penger du får. Du må takke ja til skoleplass før du kan søke om stipend og lån. Er lærling må du vente til du har signert kontrakt med lærebedriften før du kan søke.

Utstyrsstipend

Alle elever har rett på utstyrsstipend. Stipend skal dekke det du trenger av utstyr til utdanningen du tar. Beløpet avhenger av hvilket utdanningsprogram du går. Skoleåret 2020/2021 er stipend på 1071 kr, 1611 kr, 2597 kr eller 4412 kr i måneden.

Inntektsavhengig stipend

Du kan ha rett til mer stipend hvis foreldrene dine har svært lav inntekt. Lånekassen vurderer om du har krav på inntektsbasert stipend basert på inntekten til foreldrene dine, om de bor sammen, om foreldrene dine har ny partner og hvor mange søsken du har.

Borteboerstipend

Dette stipendet kan du søke på hvis du ikke kan bo hjemme mens du går på videregående. For å få borteboerstipend må foreldrene dine bo 40 km fra skolen, eventuelt at du bruker mer enn tre timer på å reise til og fra skolen. Din inntekt og foreldrene dine sin inntekt er også avgjørende. Det kan gjøres unntak fra disse reglene hvis spesielle forhold, som konflikt, gjør at du ikke kan bo hjemme.

Stipend og lån

Andre stipend og lån

- skolepenger til videregående
- reisestipend
- flyktningstipend
- barnestipend
- lån for deg som er over 18 år
- lån for deg med voksenrett

Sjekk om du har rett på noen av disse lånene på laanekassen.no

Slik søker på stipend og lån

Du søker stipend og lån på nettsidene til Lånekassen (laanekassen.no), og du må ha en studieplass før du kan søke. Du logger deg inn på Lånekassens sine sider ved å bruke MinID. Ved å fylle inn søknad om lån og stipend på videregående, søker du automatisk om utstyrsstipend, borteboerstipend og reisestipend. Lånekassen vurderer hvilke av disse du kan få. Hvis du vil søke på inntektsavhengig stipend også, må du krysse av for det.

15. Mars

Søknadsfrist for vårsemesteret

15. November

Søknadsfrist for høstsemesteret

Alternative veier

Mange bruker tid på å bestemme seg for hva de skal bli og mange ombestemmer seg på veien. Dette er veldig vanlig. Det finnes flere veier til målet.

Mangler du generell studiekompetanse?

Privatist

Som privatist har du mulighet til å ta eksamen i fag du ikke har tatt før, eller til å forbedre karakteren i fag du allerede har tatt. Du kan lese mer om privatistordningen på side 39.

Realkompetanse

Hvis du ikke har generell studiekompetanse og fyller minst 25 år kan du, på enkelte studier, søke opptak til høyere utdanning på grunnlag av realkompetanse. Realkompetanse er kompetanse som søkeren har skaffet seg gjennom lønnet eller ulønnet arbeid, utdanning eller organisasjonserfaring. Hver enkelt skole vurderer hva som kvalifiserer som realkompetanse. På studies nettsider finner du informasjon om hva som regnes som realkompetanse. Frist for å søke høyere utdanning med realkompetanse er 1. mars.

Voksenopplæring

Voksenopplæring er videregående opplæring tilpasset voksne. Du må være over 25 år, ha fullført grunnskole eller tilsvarende opplæring, og ikke ha fullført videregående for å ha rett på voksenopplæring. Retten gjelder også for innvandrere med oppholdstillatelse, som ikke har fullført videregående i hjemlandet.

Undervisningen er tilrettelagt voksne. Det kan bety at undervisningen kan tilbys på hel eller deltid, på dag- eller kveldstid. Du søker inntak til voksenopplæringen ved å kontakte Oslo Voksenopplæring Service-senter på Fyrstikktorget på Helsefyrt. Se kontaktinformasjon på side 77.

Y-veien

Du kan søke høyere utdanning gjennom Y-veien hvis du har relevant fag- eller svennebrev fra videregående skole. Y-veien er vanligst innen realfag- og ingeniørutdanninger. Les mer om Y-veien på side 73.

25/3-regelen

23/5-regelen gir deg som er litt eldre og ikke har generell studiekompetanse mulighet til å søke høyere utdanning. For å søke høyere utdanning på grunnlag av 23/5-regelen må du:

1 Fylle 23 år eller mer det året du søker opptak

Fullført og bestått de seks studiekompetansefagene:

2

- Norsk skriftlig, muntlig og sidemål
- Engelsk*
- Samfunnsfag
- Matematikk
- Naturfag

*Hvis du tar engelsk som privatist, må du ta eksamen i både skriftlig og muntlig.

Hvis du søker på grunnlag av 23/5-regelen blir karakterene dine regnet ut på grunnlag av de seks studiekompetansefagene. Du kan få andre poeng i tillegg

til karakterpoengene som for eksempel realfagspoeng. Les mer om poeng på side 59. Hvis du har tatt fag i tillegg til studiekompetansefagene for å dekke spesielle opptakskrav, skal de karakterene regnes med i snittet ditt.

Studiekompetansefagene skal dokumenteres med ett eller flere vitnemål eller kompetansebevis.

25/3-regelen

Minst fem års utdanning eller arbeidspraksis:

3

Dokumentere minst fem års utdanning eller arbeidspraksis

Hva dekker kravet til praksis? Du må dokumentere minst fem års utdanning eller arbeidspraksis på fulltid. All praksis og utdanning du har, blir regnet sammen når du søker opptak og har sendt inn dokumentasjonen din. Praksis og utdanning du har kan ikke overlappe. Hvis du har studert og jobbet mer enn 100 % i løpet av et år, vil du kun få uttelling for ett år.

Kravet til utdanning og arbeidspraksis kan dekkes gjennom:

- lønnet arbeid
- selvstendig næringsdrivende arbeid
- læretid
- frivillig arbeid
- omsorgsarbeid
- videregående opplæring
- folkehøgskole
- høyere utdanning
- fagskole
- annen utdanning
- militær- og sivilteneste
- introduksjons- og norskprogram med samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere

Les om kravene til arbeidspraksis på samordnaopptak.no

Nedsatt arbeidsevne

Hvis du har nedsatt arbeidsevne på grunn av nedsatt funksjonsevne, sykdom eller andre forhold, kan det dekke hele eller deler av kravet til praksis. Dette må dokumenteres fra en sakkyndig, for eksempel av en lege eller ved å vise frem en kopi av vedtak fra NAV.

Status som flyktning

Søkere med flyktningstatus eller lignende kan få fritak fra femårskravet.

Usikker på om du dekker alle kravene i 23/5? Kontakt opptakskontoret ved et av studiestedene for spørsmål.

Mangler du fagbrev?

Hvis du har mye arbeidserfaring, men mangler dokumentasjon, kan du allikevel ta ta fag- eller svennebrev. Dette kalles praksiskandidatordningen.

Praksiskandidatordningen

Du kan ta fag- eller svennebrevet som privatist gjennom praksiskandidatordningen. Kravene for å melde seg opp til fagprøven er at du kan dokumentere fem års arbeidserfaring innen fagfeltet, og at du består en teoretisk eksamen på Vg3-nivå. Dette er en alternativ ordning med voksne som målgruppe.

Les mer om
praksiskandidat-
ordningen på
utdanning.no

Privatist

Ønsker du å øke snittet ditt eller forbedre karakteren din i et fag fra videregående? Eller kanskje du mangler et fag for å oppnå generell studiekompetanse? Da kan du gå opp som privatist.

Kort om privatisteksamen

- Du kan ta eksamen i alle fag fra både yrkesfaglige og studieforberedende utdanningsprogram.
- Som privatist tar du bare eksamen i faget, og du får ikke standpunktkarakter.
- Du er selv ansvarlig for opplæring og undervisning, og må selv melde deg opp til eksamen.

Slik foregår privatisteksamen

Hvordan privatisteksamen arrangeres og hvilke hjelpemidler som er tillatt varierer ut ifra fylke og fag. Noen skriftlige fag tillater hjelpemidler, mens andre har en forberedelsesdag før privatisteksamen. På muntlig eksamen vil man få en forberedelsestid på 20–30 minutter, og selve eksamenen vil vare i ca. 30 minutter. Privatister vil få beskjed om tidspunkt, oppmøtested og hvordan eksamenen kommer til å gjennomføres på privatistweb.no.

Meld deg opp til privatisteksamen

Du melder deg opp til privatisteksamen på privatistweb.no. Det er mulig å melde seg opp to ganger i året.

Oppmeldingsfrist

- 1. februar. Da har du eksamen i mai eller juni.
- 15. september. Da har du eksamen i november eller desember.

Datoene kan variere. Hvis du skal ta opp flere fag, bør du dobbeltsjekke at eksamensdatoene ikke faller på samme dag.

Pris

Du betaler en eksamensavgift per fag (eksamen). Prisen i 2020 var:

- 1150 kr i fag du ikke har standpunkt eller eksamenskarakter fra før eller fag som du ikke har bestått (karakter 1) som privatist eller elev.
- 2303 kr i fag du allerede har bestått som privatist eller elev.

Fag- og svenneprøve koster 981 kr første gang du tar prøven, og 1966 kr om du har tatt prøven før, men ikke bestått.

Finne riktig fagkode

Hvert fag har en unik fagkode. Du trenger fagkoden til faget du ønsker å ta opp når du melder deg opp til privatisteksamen. På udir.no kan du søke opp alle fag og finne fagkoden du trenger. Hvis du er usikker på fagkoden, kan du sjekke vitnemålet ditt eller høre med privatistkontoret i Oslo. Se kontaktinformasjon på side 77.

Den beste karakteren blir gjeldende

Hvis du allerede har karakter i faget du tar opp som privatist, og ender opp med en dårligere karakter enn den du hadde, vil den beste av disse to bli stående på vitnemålet ditt. Det er altså ingen sjanse for å sitte igjen med en dårligere karakter eller snitt etter å ha tatt eksamen som privatist.

Trenger du hjelp med å melde deg opp til privatisteksamen eller finne riktig fagkode? Kom innom UngInfo!

Eksempel

Hvis du oppnår bedre karakter på privatisteksamen enn standpunkt, strykes både den gamle standpunktkarakteren og eventuelt eksamenskarakteren du har i faget fra før.

Hvis du har karakter 3 i naturfag i standpunkt og 2 på eksamen, og får karakter 4 på privatisteksamen, vil den nye privatistkarakteren din (4) erstatte begge de gamle standpunkt- og eksamenskarakterene din. Da vil det kun stå én karakter, 4, i naturfag på vitnemålet ditt.

Eksempel

Har du karakter 4 i naturfag, og tar faget opp som privatist og får karakter 2, vil karakter 4 bli stående.

Kan jeg erstatte fag på vitnemålet mitt med nye fag?

Selv om du kan melde deg opp til eksamen i alle fag fra videregående kan du ikke designe vitnemålet ditt med de fagene du ønsker. Hvilke fag du kan ta, avhenger av hvilket utdanningsprogram du gikk på videregående skole. Det er viktig at sammensetningen av fag på vitnemålet ditt er riktig, slik at du fyller kravene for generell studiekompetanse hvis du ønsker å søke høyere utdanning.

Du kan melde deg opp til fag du har hatt for å forbedre karakteren din i faget. Ønsker du å erstatte fag på vitnemålet ditt med nye fag, anbefaler vi deg å ta kontakt med vitnemålsansvarlig på din tidligere skole eller med privatistkontoret i Oslo for et konkret svar på om dette er mulig. Dette kan for eksempel gjelde om du mangler realfag.

Kommer karakteren fra privatisteksamen automatisk på vitnemålet?

Nei. Du får tilsendt et kompetansebevis, men du må kontakte din tidligere videregående skole for å få det på vitnemålet ditt. Hvis du skal søke høyere utdanning kan du også sende kompetansebeviset direkte til Samordna opptak. Du får kompetansebeviset tilsendt i posten, ikke digitalt.

Alle fag du tar opp som privatist etter at du har fullført videregående, vil havne i ordinær kvote når du søker høyere utdanning. Hvis du tar opp fag som privatist mens du er elev på videregående, vil det havne på førstegangsvitnemålet ditt. Les mer om førstegangsvitnemål og ordinær kvote på side 56.

På UngInfo kan du skanne kompetansebeviset ditt gratis, slik at du får det digitalt.

Privatist

Som privatist har du ikke krav på undervisning. Det er mye pensum man skal gjennom, og alle har ulike måter å forbedre seg på. Her er mulighetene dine:

Privatskoler

Det finnes flere privatskoler hvor du kan betale for undervisning og oppfølging i fagene du skal ta opp som privatist. Hva som tilbys, varierer fra skole til skole. Det kan være lurt hvis du vet at du sliter med faget og trenger hjelp med å komme deg gjennom pensum. Eksempler på privatskoler som tilbyr undervisning er Sonans, Akademiet og Bjørknes. Det koster en del, så vurder nøye om du kan lese opp til eksamen på egen hånd eller ikke. Du kan søke om stipend og lån fra Lånekassen. Hvor mye støtte du kan få, avhenger av hvor mange fag du tar. Les mer om Lånekassen på side 61.

Hospitering

Hospitering betyr at du følger undervisningen i en vanlig klasse. Ta kontakt med en offentlig videregående skole, gjerne der du selv var elev og hør om du kan følge undervisningen. Du vil kanskje ikke få rettet prøver, men det kan hjelpe å være til stede og følge med i timene. Det er gratis å hospitere.

Nettstudier

Du kan forberede deg til eksamen med nettstudier. Da leser du pensum på egenhånd, men sender inn oppgavebesvarelser for retting og får oppfølging av lærere digitalt. Sonans og Bjørknes er to av mange som tilbyr nettstudier for privatister.

Lese selv

Du kan ta privatisteksamen uten å følge noen form for undervisning i forkant. Det krever selvdisiplin, men er den billigste måten å gjøre det på. Sørg bare for å skaffe deg den godkjente læreplanen for faget, slik at du leser på riktig pensum. Du finner læreplanen på udir.no. Her finner du også tidligere eksamensoppgaver og eksamensveiledninger.

Førstegangstjeneste

Mange går i førstegangstjenesten rett etter videregående. Det første året i militæret kalles førstegangstjenesten, og du tjenestegjør i en periode på ett år.

Veien til forsvaret

Det første steget til førstegangstjenesten er å fylle ut en egenerklæring, som blir sendt ut til et årskull hvert år. Dette skjemaet finner du lenke til på forsvaret.no. Forsvaret bruker denne informasjonen til å velge ut hvem som skal gå videre til sesjon. Hvis du blir kalt inn til sesjon, skal du avlegge fysiske og teoretiske tester, i tillegg til en legesjekk. Består du disse testene, kan du bli kalt inn til førstegangstjenesten.

Krav for å bli kalt inn:

- God psykisk og fysisk helse
- Sikkerhetsklarering
- God vandel

Du kan lese mer om de fysiske og formelle kravene på forsvaret.no

Les mer
om førstegangs-
tjenesten på
forsvaret.no

Folkehøgskole

Folkehøgskole er en internatskole uten karakterer og vurderinger. Dette er en fin mulighet for deg som ikke har bestemt deg helt for hva du skal studere ennå, men som vil ha en hverdag med tydelige rammer og nye opplevelser.

Mange elever bruker året på folkehøgskolen til å teste ut sine interesser. Du har muligheten til å velge mange forskjellige linjer. Mange folkehøgskoler tilbyr også studieturer, der du har muligheten til å reise til et nytt land, lære et nytt språk og bli kjent med nye mennesker. Skoleåret på folkehøgskolene varer i ni måneder, og starter som regel i august.

Les mer om
folkehøgskolene på
folkehogskole.no

Støtte fra Lånekassen

Å gå på folkehøgskole koster penger, men du kan få støtte fra Lånekassen for å finansiere skolepengene. Du kan få stipend og du kan søke om lån. Les mer om Lånekassen på side (...)

Fagskole

Har du fullført yrkesfaglig utdanning og vil studere videre? Mange tenker at påbygg til generell studiekompetanse er den eneste veien for de med yrkesfaglig utdanning som vil studere, men det er også mulig å ta utdanning ved en fagskole.

Fagskoler er korte, yrkesrettede utdanninger. Når du skal søke fagskole, må du søke på en fagskole som er relevant for yrkesfaget ditt.

Når du går på en fagskole, har du mulighet til å søke lån og stipend på lik linje med de som går høyere utdanning. Les mer om stipend og lån på side 61.

Videreutdanning etter fagskole

Mange fagskoler har samarbeid med høyskoler. Dermed har man mulighet til å bygge videre på sin fagskoleutdanning til en bachelorgrad eller mastergrad. Ønsker du å videreutdanne deg etter fagskolen? Da er det lurt å høre med fagskolen om de har samarbeid med andre høyskoler.

Les mer om
fagskolene på
fagskolene.no

Støtte fra Lånekassen

Å gå på fagskole koster penger, men du kan få støtte fra Lånekassen for å finansiere skolepengene. Du kan få stipend og du kan søke om lån. Les mer om Lånekassen på side (...)

Friår

Er du ikke helt klar for å ta et utdanningsvalg? Noen velger å ta seg et friår mellom videregående og høyere utdanning. Det kan være flere grunner til å ta et friår, og her har vi skrevet om noe av det du kan fylle friåret ditt med.

Jobbe

Mange velger å ta et år for å jobbe og tjene opp noen penger mellom videregående og høyere utdanning. Det er en verdifull erfaring å ha, og du vil få annerledes kunnskap enn på skolen. For noen er jobbsøking enkelt, men for de fleste tar det tid å få jobb. Forbered deg på å bruke tid på jobbsøkingen, og kom innom oss på UngInfo for veiledning.

UngInfo veileder hundrevis av ungdommer ut i jobb. Vi leser CV-er hjelper med søknader, har intervjutrening og snakker med arbeidsgivere.

Dette lærer du hos UngInfo:

- Å skrive en god CV og søknad
- Den mest effektive strategien for å finne jobb
- Alt du trenger for å klare jobbintervjuet
- Innsidetips til de ulike bransjene
- ...og masse annet du trenger for å få jobb i Oslo

Kom innom UngInfo for jobb-veiledning!

Friår

Reise

Kunne du tenkt deg å oppleve en annen del av verden? Lyst til å lære et nytt språk, bli kjent med en annen kultur og få venner fra andre land? Mulighetene er mange for deg som ønsker å oppleve noe utenfor Norges grenser. Et opphold i utlandet kan gi deg unike erfaringer og minner for livet!

Det finnes mange måter og reise på, her er noen forslag:

- Reis på egenhånd
- Reis med en organisasjon
- Sjekk ut konseptet *Work and travel*
- Gjør frivillig arbeid
- Dra på språkreise
- Dra på InterRail

Kom innom UngInfo, så kan vi fortelle mer om hvilke tilbud som finnes.

Frivillig arbeid

Engasjer deg, få nye venner og erfaringer.

Det finnes mange grunner til å være frivillig. Som ung kan det være starten på din karriere. Du kan få et nettverk som senere kan bli nyttig når du søker jobb. Og kanskje det viktigste; det er ofte veldig sosialt og du får nye venner og bekjenskaper.

Alle kan drive med frivillig arbeid. Det finnes i utgangs-

punktet ingen aldersgrense, men noe kan være tilpasset enkelte aldersgrupper.

Disse kan du ta kontakt med for å finne frivillig arbeid:

- Frivillig.no
- Frivillighetssentralen i bydelen
- Barne- og ungdomsorganisasjonene i Oslo (UngOrg)
- Nyby

Høyere utdanning

Du må ha generell studiekompetanse eller realkompetanse for å kunne søke høyere utdanning på universitets- og høghskolenivå.

Høyere utdanning

Undervisning på universitetet og høyskoler blir som oftest gitt i form av forelesninger og seminar-grupper, og det er mindre obligatorisk undervisning enn på videregående. Du har selv ansvar for å lære pensum, og har derfor mer frihet til å legge opp studiedagene dine slik du ønsker.

Studiepoeng

På videregående har man fag, på høyere utdanning har man emner. Hvert emne gir x antall studiepoeng. I løpet av et semester (halvår) vil man ha to, tre eller flere emner, dette varierer. Ett års fulltidsstudium gir vanligvis 60 studiepoeng for heltidsstudenter.

Du får karakter i de fleste emner. Karaktersystemet ved universiteter og høghskoler består av karakterene A, B, C, D, E, og til slutt F, som er strykkarakter. Noen få emner gir ikke karakter, kun bestått/ikke bestått.

Studieprogram

Alle utdanningsløp som fører til en avsluttende grad, får betegnelsen studieprogram. Når du kommer inn på et studieprogram, som for eksempel et bachelorprogram, har du kommet inn for alle tre årene, og trenger ikke å søke på nytt hvert år slik som på videregående skole.

Opptak til høyere utdanning

Du må ha generell studiekompetanse eller realkompetanse for å søke om opptak til høyere utdanning. Det finnes også andre veier til opptak. Les mer om dette på side 35. Noen studier har spesielle opptakskrav i tillegg til generell studiekompetanse eller realkompetanse. Les mer om dette på side 55.

Studieprogram og grader

Bachelor

Du oppnår en bachelorgrad etter tre år med studier og til sammen 180 studiepoeng.

Master

Et masterprogram varer vanligvis i to år, og er noe man tar etter endt bachelorgrad. Det er en fordypning i det du studerte på bachelorprogrammet. En mastergrad gir 120 studiepoeng. Du må ha minimum C i snittkarakter fra bachelor for å komme inn på et masterprogram. Noen masterprogram er lagt opp som femårige profesjonsstudier med en fast oppbygging. Det kalles integrerte masterstudier. Eksempler på integrerte masterstudier er farmasi, juss og sivilingeniør.

Profesjon

Profesjonsstudier er utdanninger som gir ulike profesjoner (yrker). Studiene har fastlagte fagplaner over flere år innenfor et spesielt fagområde. Treårige studier gir en bachelorgrad, femårige studier gir en mastergrad og seksårige studier gir egne grader. Eksempler på profesjonsstudier er sykepleie, psykologi og teologi.

Doktorgrad (ph.d)

Doktorgrad er det høyeste nivået du kan studere innen et fag. Du må ha mastergrad med minimum B i snittkarakter for å kunne søke på et ph.d. stipendiat. For å begynne på en doktorgrad må du søke om en stipendiatstilling ved en høgskole eller universitet. Som stipendiat jobber du med et prosjekt som blir doktorgradsavhandlingen din.

Studieprogram og grader

Enkeltemnestudent

Å være enkeltemnestudent innebærer at du kun har studierett i enkelte fag, i stedet for å ha en studieplass på et studieprogram. Emnene man kan melde seg opp til er gjerne de som har ledige plasser etter at programstudentene har valgt hvilke fag de vil ha. Vær oppmerksom på at de populære emnene vil være fylt opp av programstudentene, så du kan i praksis ikke velge mellom så mange emner. Det er forskjellige frister for når man kan søke som enkeltemnestudent. Sjekk ut nettsiden til det aktuelle studiestedet for mer informasjon.

Årsstudium

Årsstudium er et ettårig studie. Mange prøver et årsstudium for å se om de liker studiet, og det kan være fint hvis man er usikker på hva man skal velge. Årsstudium er ofte likt som første år i et bachelorprogram. I noen tilfeller kan årsstudiet godkjennes som det første året i et bachelorprogram, slik at du kan du oppnå graden på to år om du begynner på en bachelor etter fullført årsstudium.

Offentlig versus privat utdannelse

Det finnes både offentlig og privat høyere utdanning i Norge. Under har vi listet opp de viktigste forskjellene. Hovedforskjellen er kostnaden.

Kostnad

Alle offentlige universiteter og høyskoler har gratis undervisning, men du må betale for bøker og utstyr, i tillegg til en studieavgift på 600–1000 kr i halvåret. På private høyskoler må du betale skolepenger for å studere. Hvor mye du må betale i skolepenger varierer, men beløpet er betydelig høyere enn studieavgiften på offentlige skoler. Du kan få støtte til både offentlig og privat høyere utdanning fra Lånekassen, så lenge utdanningen er en godkjent utdanning. Les mer om Lånekassen på side 61.

Godkjent utdanning

Utdanning som er godkjent av Lånekassen for studiestøtte, er å regne som utdanning av god kvalitet. Det er derfor ikke grunnlag for å si om private skoler har bedre kvalitet på studiene enn offentlige skoler.

Opptak

Private skoler har ofte løpende opptak, og en annen søknadsfrist enn offentlige skoler. Private skoler krever også vitnemål fra videregående, men kan ha andre opptakskrav enn de offentlige skolene og egne, individuelle opptaksprøver.

Universitet i Oslo og OsloMet er eksempler på offentlige skoler. Handelshøyskolen BI, Lovisenberg Diakonale høyskole og Westerdals er eksempler på private skoler.

Førstegangsvitnemål og ordinær kvote

Du konkurrerer med karakterene på vitnemålet ditt fra videregående når du søker deg til høyere utdanning. Poengberegningen gjøres automatisk av Samordna opptak, og de avgjør hvilken kvote du skal vurderes i. Det er to forskjellige kvoter: førstegangsvitnemål og ordinær kvote.

Førstegangsvitnemål

Denne kvoten gjelder for søkere som ikke fyller mer enn 21 år i søknadsåret og som har generell studiekompetanse etter å ha fullført videregående. Det er bare karakterene dine fra videregående og tilleggspoeng for realfag og fremmedspråk som er gjeldende.

50 % av alle tildelte studieplasser er for søkere med førstegangsvitnemål. I kvoten for førstegangsvitnemål er det som oftest litt lavere poenggrenser (snitt) for å komme inn. Denne kvoten er ment for førstegangssøkere som ikke har hatt muligheten til å samle opp alderspoeng, tilleggspoeng eller har tatt opp fag som privatist. Alle som har førstegangsvitnemål vil automatisk bli beregnet med i begge kvoter (førstegangsvitnemål og ordinær kvote). Du vil da havne i den kvoten du kommer best ut i.

Om du tar opp fag som privatist etter videregående, vil disse bli beregnet i ordinær kvote, selv om du er under 21 år. Les mer om privatisteksamen fra side 39.

Ordinær kvote

Alle som søker høyere utdanning vurderes i ordinær kvote. I denne kvoten regnes karakterpoeng, alderspoeng, tilleggspoeng og karakterer fra privatisteksamen.

Les mer om
poengberegning
på side 59.

Søknadsfrister for høyere utdanning

1. februar blir studieoversikten lagt ut på Samordna opptak, og du kan begynne å søke studier.

1. mars er søknadsfristen for deg som skal søke Politi- og høgskolen eller luftfartsfag ved Universitet i Tromsø, eller for deg som søker med særskilt vurdering eller realkompetanse.

20. mars er fristen for å laste opp dokumentasjon på avsluttende utdanning for deg som hadde søknadsfrist 1. mars.

15 april er søknadsfristen for de fleste studier, og fristen for å laste opp dokumentasjon på avsluttende utdanning.

1. juli er siste frist for å laste opp dokumentasjon for deg som avslutter utdanningen din samme år. Dette gjelder også privatister som har tatt opp fag. Du har også tiden frem til 1. juli å omprioritere ønskene dine.

19. juli legges det ut en liste over ledige studieplasser. Du kan søke på de ledige studieplassene fra 20. juli kl 9. Da er det løpende opptak til de ledige plassene. Du må fylle opptakskravene og ha riktig dokumentasjon for å kunne søke.

20. juli er hovedopptaket klart og du får svar på søknaden din. Du får svar via Samordna opptak sine nettsider.

24. juli er frist for å svare på hovedopptaket. Hvis du ikke svarer på tilbud eller venteliste, tas du ut av opptaket.

29. juli er suppleringsopptaket klart. Da vil søkere som har takket ja til venteliste få svar. Det er kun søkere som har fått plass eller har blitt studie kvalifisert etter hovedopptaket som får svar i suppleringsopptaket. Du vil få en e-post om hvorvidt dette gjelder deg.

4. august (ca) starter etterfyltingsopptaket. Hvis flere søkere enn forventet sier nei til plass i suppleringsopptaket, fører dette til at flere plasser blir tilgjengelige i etterfyltingsopptaket.

Slik søker du på høyere utdanning

Du søker deg til alle offentlige høyere studier via Samordna opptak sine nettsider, samordnaopptak.no.

I søknaden din setter du opp inntil ti studieønsker i prioritert rekkefølge. Vær oppmerksom på at du har ikke rett på studieplass når du søker høyere utdanning. Det er snittet ditt og antall studieplasser som avgjør om du kommer inn.

Når du får tilbud om studieplass, vil de lavere studieønskene falle bort. Det vil si at hvis du får tilbud om førstevalget ditt, vil de andre studieønskene falle bort. Derfor er det viktig at du legger studieønskene dine i prioritert rekkefølge. Selv om søknadsfristen er 15. april, kan du omprioritere ønskene dine frem til 1. juli.

Etter at du har registrert søknaden, må du laste opp dokumentasjon. Du har selv ansvar for å laste opp dokumentasjonen. Når du har søkt vil du få opp en liste over hva du må dokumentere i søknaden.

Søk på studier via
samaordnaopptak.no

Slik søker du på høyere utdanning

Opptakskrav

De fleste studier krever generell studiekompetanse, og noen har i tillegg spesielle opptakskrav. Alle studier har en kravkode som forklarer hva som kreves for å kunne komme inn på studiet. Det kan være enkelte fag, opptaksprøver, alder, yrkespraksis, førerkort, legeerklæring eller karakterer. Studier som bare har generell studiekompetanse har kravkoden GENS, mens studier med spesielle opptakskrav vil ha en annen kravkode. Du finner en oversikt over alle kravkoder på Samordna opptak sine nettsider.

Eksempel

Medisinstudiet sin kravkode er MEROD. Det betyr at i tillegg til generell studiekompetanse må du dokumentere fagene matematikk R1 (eller S1 og S2), fysikk 1 og kjemi 1 og 2.

! Lurer du på hva kravkoden på et studie er?

Skriv inn studiet i søkefeltet på utdanning.no, så får du opp kravkoden. Kravkodene finnes også på Samordna opptak sine nettsider.

Slik søker du på høyere utdanning

Dette gir ekstrapoeng

Realfag- og språkpoeng

Du kan få poeng hvis du har hatt realfag eller fremmedspråk som programfag. Du kan få inntil fire språk- og realfagspoeng til sammen.

Tilleggs-poeng

Du kan få inntil to poeng for enten høyere utdanning, militærtjeneste, siviltjeneste, fagskole eller folkehøgskole.

Alderspoeng

Fra og med det året du fyller 20 år får du to alderspoeng for hvert år, hvis du har fullført og bestått videregående skole. Du kan ikke få mer enn åtte alderspoeng.

Kjønnspoeng

Enkelte studier gir kjønnspoeng som et forsøk på å jevne ut kjønnsbalansen på studiet. Det vil si at på noen studier gis det poeng til kvinnelige eller mannlige søkere for å jevne ut kjønnsbalansen. Kjønnspoeng blir gitt automatisk, og gjelder bare noen studier.

Du finner en oversikt over hvilke studier dette gjelder på Samordna opptak sine nettsider.

Poeng for opptaksprøver

Flere studier har opptaksprøver i tillegg til kravet om generell studiekompetanse. Her kan selve opptaksprøven tilsvare ekstra studiepoeng.

Du finner en oversikt over hvilke studier som gir poeng på Samordna opptak sine nettsider.

Slik søker du på høyere utdanning

Hvor høyt snitt må jeg ha for å komme inn?

Poengkravet (snittet) er ikke bestemt på forhånd. Derfor er det dessverre vanskelig å vite om man kommer inn eller ikke. Poengkravet avhenger av hvor mange som søker seg til studiet du ønsker og hvor gode karakterer søkerne har. Noen studier er veldig populære hvert år, og krever derfor høy poengsum (snitt) for å komme inn.

Det er flere som søker på studier i de store byene, så det kan ofte være litt enklere å komme inn på høyskoler og universiteter på mindre steder i Norge. Om du ikke kommer inn på skolen du har som førsteprioritet, har du kanskje nok poeng til å komme inn på det samme studiet ved et annet studiested.

Det finnes ingen fasit på hvor høy poengsum du må ha for å komme inn, men du kan sjekke ut fjorårets poenggrenser. Det kan gi deg en god indikasjon på hvor nivået ligger.

På [utdanning.no](https://www.utdanning.no) kan du søke opp alle studier i Norge og se hva snittet var i fjor, både for deg som søker med førstegangsvitnemål og i ordinær kvote.

Sjekk snittet ditt fra videregående

Hvis du legger sammen alle karakterene dine, og deretter deler det tallet på det totale antall karakterer, finner du karaktersnittet ditt.

Sjekk ut karakterkalkulatoren på [utdanning.no](https://www.utdanning.no). Velg hvilket år du ble født, hvilket utdanningsprogram du gikk på på videregående og karakterene dine, så vil den regne ut hele poengsummen din. Den regner med alderspoeng og andre tilleggspoeng automatisk.

Slik søker du på høyere utdanning

Snittutregning

Hvis du har karakterene 5, 4, 3, 5, 6, 3, 4, 4 og 3 på vitnemålet ditt vil utregningen se slik ut:

$$5 + 4 + 3 + 5 + 6 + 3 + 4 + 4 + 3 = 37$$

37 (sum av alle karakterer)

9 (antall karakterer)

$$= 4,1 \text{ (karaktersnittet ditt)}$$

Regn ut poengene dine

I tillegg til karakterene fra videregående, har du mulighet til å samle opp ulike poeng for å øke snittet ditt. Det er mulig å få realfagspoeng, språkpoeng, kjønnspoeng, alderspoeng og tilleggspoeng. Sjekk hva som skal til for å få slike poeng på side (...).

I kvoten med førstegangsvitnemål søker du med:

karakterpoeng (snitt fra videregående)

+ realfagspoeng

+ språkpoeng

+ kjønnspoeng

+ poeng for opptaksprøver

= skolepoeng

I ordinær kvote søker du med:

skolepoeng

+ alderspoeng

+ nye eller forbedrede karakterer som privatist

+ tilleggspoeng

= konkurranspoeng

Studentøkonomi

De fleste studenter kan få stipend og lån fra Lånekassen. Dessverre holder ikke alltid stipend og lån for å betale alle utgiftene til studentene, spesielt for de som har flyttet ut hjemmefra. Derfor får mange studenter seg en deltidsjobb ved siden av studiene.

Deltids- og sommerjobb

I Norge er det vanlig å jobbe ved siden av studiene. Noen velger å jobbe en gang eller to i uka, eller for eksempel annenhver helg. Andre velger å jobbe mye om sommeren og sparer opp til det kommende studieåret.

Vi på UngInfo veileder hundrevis av ungdommer ut i jobb. Vi leser CV-er, hjelper med søknader, har intervjutrening og snakker med arbeidsgivere. Kom innom oss om du ønsker gratis jobbveiledning.

Bli med i UngInfos
Facebookgruppe
Jobb for unge i Oslo.

Lån og stipend under høyere utdanning

Lånekassen gir økonomisk støtte til utdanning gjennom stipender og lån. Denne støtten kalles ofte for basisstøtte. Målet med støtten er å gjøre utdanning mulig for alle. Det finnes flere typer stipend og lån. Her er de vanligste:

Utdanningsstipend

Basisstøtten blir gitt som lån først, og så kan deler av lånet bli gjort om til stipend. For å få rett til utdanningsstipend må du være borteboende og ikke ha inntekt og formue over fastsatte grenser.

Forskjellen på stipend og lån

Lån er penger du må betale tilbake når du har fullført studiene. Du betaler ned lånet til Lånekassen over flere år. De aller fleste studenter starter å betale tilbake lånet når de er ferdig med utdanningen og har kommet seg ut i jobb. Flere av de ansatte på UngInfo har studielån. Spør oss om nedbetaling.

Stipend er penger du slipper å betale tilbake. Hele* beløpet fra Lånekassen er et lån frem til du har bestått utdanningen din. Etter at du er ferdig med studiene blir deler av lånet omgjort til stipend hvis du består alle fagene dine. Det betyr at deler av lånet blir «slettet». Lån som kan gjøres om til stipend kalles omgjøringslån, og det finnes to typer omgjøringslån.

*Det er noen unntak: foreldrestipend, barnestipend og sykestipend. Det kan du lese mer om på lanekassen.no.

Teksten om
lån og stipend under
høyere utdanning er
kvalitetssikret av
Lånekassen.

Lån og stipend under høyere utdanning

Omgjøringslån

Omgjøringslånet utgjør 25 % av basislånet, og kan bli gjort om til stipend etter at du har bestått studiet og Lånekassen har kontrollert din inntekt og formue. Du må være borteboer og ikke ha inntekt eller formue over grensene for å få omgjort lån til stipend. Å være borteboer vil si at du har flyttet ut hjemmefra.

Grad Omgjøringslån

Dette lånet utgjør 15 % av basisstøtten, og kan bli gjort om til stipend når du fullfører graden. Denne ordningen er ny og gjelder fra og med undervisningsåret 2019/2020. Ordningen har som mål å motivere studentene til å fullføre graden sin.

Hvilke utdanninger gir grads-omgjøringslån?

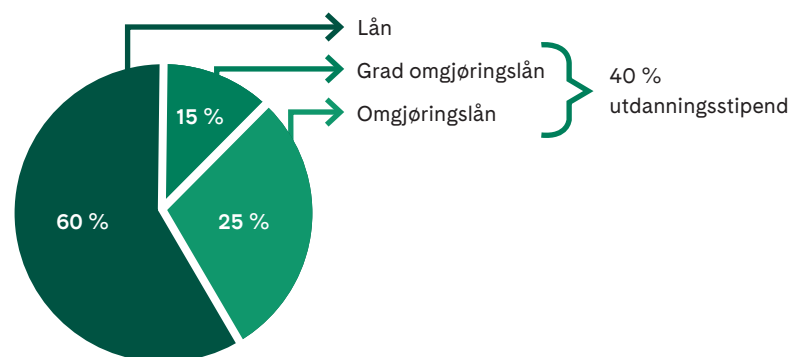
For å få gradsomgjøringslån må du ha fullført en av følgende grader: bachelorgrad, toårig mastergrad, femårig mastergrad, profesjonsstudie eller PPU. Det finnes andre utdanninger som kan gi rett til gradsomgjøringslån. For mer informasjon om disse utdanningene se Lånekassens sine nettsider.

Maksimalt lån

Du får utbetalt hele basislånet, og inntil 40 % av det kan bli gjort om til stipend. (Det 25 % er omgjøringslån og 15 % er gradsomgjøringslån).

Stipend og begrenset lån

Du velger selv hvor stort lån du skal ha. Du har fortsatt mulighet til å gjøre deler av lånet om til stipend.

Budsjett

Budsjett er et fint hjelpemiddel for å få oversikt over inntekt og utgifter. Når du lager et månedsbudsjett ser du fort om du har nok penger til å dekke alle utgiftene dine.

Inntekt		
Stipend/lån	+	kr
Lønn	+	kr
Annet	+	kr
Utgifter		
Husleie	-	kr
Strøm og oppvarming	-	kr
Internett	-	kr
Mobil	-	kr
Månedskort/transport	-	kr
Mat	-	kr
Fritid*	-	kr
Sparing	-	kr
Sum	=	kr

*Fritid betyr her alt fra Netflix, Spotify til kino/konsertbilletter, ferieturer og hobbyer.

UngInfos beste sparetips

Ta med kaffe og matpakke på lesesalen

Å kjøpe kaffe og mat i kantina hver dag vil bli en betydelig utgift i det månedlige studentbudsjettet. Lag en spennende matpakke og ta med kaffe på termos.

Kjøp brukte pensumbøker

Du kan spare mye på å kjøpe brukte pensumbøker. Følg med på sosiale medier og på oppslagstavlene der du studerer for å se hva som er til salgs. Hør også med studenter som går året over deg.

Ikke gå på butikken på tom mage

Å gå på butikken når man er sulten ender ofte med impuls-kjøp. Lag handleliste for flere dager. Da handler du smartere og sparer mye penger.

Sjekk ut Too Good To Go

Too Good to Go er en mat-svinn-app som kobler sammen forbrukere og spisesteder og butikker som har overskuddsmat som ellers ville blitt kastet. Maten koster litt, men betraktelig mindre enn normalt. Her gjelder det å være tidlig ute for å finne de beste godbitene.

Benytt deg av tilbudene til SiO

SiO er studentsamskipnaden i Oslo, og de er her for å tilrettelegge studiehverdagen for studenter i Oslo. SiO tilbyr blant annet rimelige helse- og treningstilbud.

Studentbolig

Som student i Oslo kan du søke om å leie studentbolig. Studentboliger har ofte billigere leiepris og depositum.

Noen studentboliger har eget bad og kjøkken, men det vanligste er å dele dette med andre. Søk tidlig for å øke sannsynligheten for å få studentbolig. Etterspørselen er økende gjennom sommeren.

Det er hovedsakelig to aktører som leier ut studentbolig i Oslo:

Studentskipnaden i Oslo og Akershus (SiO)

Tilbyr boliger til studenter som tar høyere utdanning ved et av SiO sine læresteder.

Anker studentbolig

Tilbyr studentboliger til elever og lærlinger på videregående skole, og til studenter som tar høyere utdanning i Oslo.

Studentbolig

Hvis du skal studere et annet sted i Norge

Det finnes 13 andre studentskipnader rundt om i Norge. En av deres hovedoppgaver er å drifte studentboliger i området de holder til i. Sjekk om ditt studiested er en del av en studentskipnad:

- Nord studentskipnad (Studentinord)
- Studentsamskipnaden i Agder (SiA)
- Norges arktiske studentsamskipnad
- Studentsamskipnaden i Indre Finnmark (SSO)
- Studentsamskipnaden i Innlandet (Student Innlandet)
- Studentsamskipnaden i Molde (SiMolde)
- Studentsamskipnaden i Stavanger (SiS)
- Studentsamskipnaden i Sørøst-Norge (SSN)
- Studentsamskipnaden i Trondheim (Sit)
- Studentsamskipnaden i Volda (SiVolda)
- Studentsamskipnaden i Østfold (SiØ)
- Studentsamskipnaden i Ås (SiÅs)
- Studentsamskipnaden på Vestlandet (Sammen)

Tips !

Det er mange som søker studentbolig, og ikke alle får plass. Da er alternativet å leie via det private markedet. Kom innom UngInfo om du vil ha mer informasjon om det private leiemarkedet eller ønsker hjelp til å søke studentbolig.

Et sosialt studentliv

Studentforeninger

Det finnes hundrevis av studentforeninger som du kan bli medlem av. Her kan du møte andre som interesserer seg for det samme som deg, og du kan få erfaring som blir nyttig i arbeidslivet. Det aller beste med studentforeninger er at du kan få venner for livet.

Fadderuka

Når du er ny på universitetet eller høghskolen kan det være utfordrende å komme i kontakt med nye folk. Fadderuken er ofte preget av fest, sosiale sammenkomster og bli-kjent-leker. Dette er en fin mulighet til å møte dine medstudenter på en uformell og sosial arena, men det er ikke obligatorisk å delta.

Her er noen ulike typer studentforeninger:

- arrangementsforeninger
- idrettsforeninger
- faglig relaterte foreninger
- humanitære og ideelle foreninger
- interesse og hobbyforeninger
- musikk og teaterforeninger
- politiske foreninger og studentdemokrati
- tidsskrift og media
- internasjonale og etiske foreninger
- livssynsforeninger

Sjekk universitet eller høghskolens nettsider for å finne informasjon om foreningene. Skal du studere i Oslo kan du også sjekke Studentersamfundet i Oslo (Chateau Neuf) eller SiOs sider om foreninger.

Slik får du en god studiehverdag

Start en kollokviegruppe

Kollokvie eller kollokviegrupper er mindre grupper med studenter som går sammen for å øve, lese eller generelt jobbe sammen i et fag eller tema innenfor pensum. Denne organiseringen av studiearbeidet kan være veldig effektivt fordi det legger opp til at man diskuterer, reflekterer over og stiller spørsmål til pensum sammen med andre. Det kan også gjøre at du setter deg tydeligere frister for studiene og får mer struktur i studiehverdagen.

Vær fornøyd med egen innsats

Mange opplever kort tid ut i studietiden at pensum kan være stort og omfattende. Det kan være vanskelig å komme seg på skolen så tidlig som du har planlagt, og å sitte på lesesalen så lenge som du kanskje burde. Hvis du har en positiv dialog med deg selv, er det ofte lettere å ta fatt på oppgaver som kan være krevende. Det er enklere å sette seg på lesesalen tirsdag morgen om du klarer å være fornøyd med innsatsen du gjorde på mandag. Hvis du bare leste to timer på mandag er det jo mye bedre enn å ikke lese i det hele tatt.

Ikke vær redd for å spørre om hjelp

Det er ikke alle som er komfortable med å stille spørsmål i store forsamlinger. Hvis du lurer på noe, men synes det er vanskelig å spørre under fellesundervisningen, kan du sende foreleseren en e-post etterpå og be om en forklaring.

Unngå å bli distrahert

Det er veldig vanlig å bli distrahert når man leser pensum eller skriver på oppgaver. Dette et fenomen som kalles *prokrastinering*.

Hva skal du gjøre når du blir distrahert? Da er det lurt å gjemme bort alle de tingene som kan forstyrre deg. Gjem Playstation under sengen, unngå å søke opp YouTube i nettleseren og legg mobilen i et annet rom.

Tips !

Last ned appen Hold, som hjelper deg med å blokkere digitale distraksjoner på en morsom og givende måte.

Høyere utdanning i utlandet

Studier i utlandet kan gi deg verdifull erfaring, mange gode opplevelser og minner. Du har mulighet til å lære deg et nytt språk, få internasjonal erfaring og bli kjent med mennesker fra store deler av verden.

Utteksling i utlandet

Skal du ta utveksling under studietiden, søker du som regel gjennom studiestedets utvekslingsprogram. Det vil si at du kun forholder deg til studiestedet ditt og utvekslingsstedet under søknadsprosessen.

Hvor lenge du er på utveksling varierer, men normalt er du ute i ett semester, det vil si i et halvt år. Når i utdanningsløpet du kan dra på utveksling, varierer ut ifra studiested og studie. Du finner mer om hva som gjelder for ditt studie på fakultet ditt sine nettsider.

Studiestedene har lagt ut en del informasjon om utveksling på sine nettsider. Der kan du lese om søknadsprosesser, oppholdsvarighet, visum, frister, poenggrenser, utvekslingsland og undervisningsspråk. Noen studiesteder har lagt ut intervjuer med tidligere studenter som har vært på utveksling. I tillegg arrangerer mange studiesteder informasjonsseminarer om utveksling.

Ta kontakt med studiekonsulenten på fakultetet du startet på for å få oversikt over mulighetene for utveksling ved ditt studiested.

Høyere utdanning i utlandet

Hele utdanningen i utlandet

Ønsker du å ta hele utdanningen din i utlandet? Det er absolutt mulig, og kan være en fantastisk opplevelse for deg som liker nye utfordringer. Samtidig kan det være greit å vite at man må ordne mye av det praktiske på egen hånd, så det krever at du er selvstendig og starter i god tid før du skal reise.

Mange velger å ta enkelte studier i utlandet fordi det er høye opptakskrav i Norge. Andre flytter for å ta utdannelse som ikke er tilgjengelige i Norge. En del tar også utdannelsen sin i utlandet fordi de ønsker en annerledes studiehverdag enn hva man får i Norge.

Ta kontakt med ANSA

ANSA er en organisasjon for norske studenter i utlandet, som tilbyr gratis veiledning og informasjon. Ta kontakt med dem hvis du har spørsmål om studiemuligheter, som hva du kan studere og hvor, søknadsprosesser, opptakskrav, opptakstester, språktester og finansiering. Kontaktinformasjon til ANSA finner du på side 77.

Finansiering av utdanning i utlandet

Lånekassen tilbyr lån, stipend og reisestøtte for studenter som skal dra på utveksling. I tillegg finnes det forskjellige stipender og legater som støtter utdanning i utlandet. Hør med studiestedet du søker til om det er noen stipender du kan søke på. Skal du studere i utlandet der undervisningen foregår på et annet språk enn engelsk, tilbyr Lånekassen stipend til språkkurs.

Skal du ta hele utdanningen i utlandet? For å få støtte til hele utdanningen er det tre krav som må oppfylles:

- det må være godkjent lærested
- studiet må være på fulltid
- graden må være på nivå med norsk bachelor-, master-, eller doktorgrad.

Høyere utdanning i utlandet

Før du reiser, kan det være lurt å reflektere rundt dette:

- Er utdannelsen godkjent i Norge? Det settes krav til en del utdannelse for at du kan utøve spesifikke yrker i Norge.
- Hvordan vil du takle å reise til utlandet alene? Synes du det er gøy eller utfordrende å få nye venner, og å bli kjent med et helt nytt land og deres systemer?
- Hvor mye vil det koste å flytte, og hvordan skal utdannelsen finansieres? Sjekk om utdannelsen er godkjent for støtte fra Lånekassen. Noen skoler krever også skolepenger.
- Hvordan skal du finne et sted å bo? Sjekk om skolen tilbyr studentboliger, eller hvordan du kan komme inn på det private leiemarkedet i det landet du skal flytte til.
- På hvilket språk er undervisningen? Tenk på om du er komfortabel med å studere på andre språk enn norsk.
- For flere tips, se vår sjekkliste på side 72.

Sjekkliste for deg som skal studere i utlandet

Meld flytting.

Skal du bosette deg som student i utlandet i mer enn seks måneder, er du pliktig til å melde flytting fra Norge. Du melder ifra til Skatteetaten. Din folkeregistrerte adresse i Norge bør være på en adresse der du kan få videreformidlet post, for eksempel hos familie eller nære venner. Da er du sikker på at viktig post, som brev fra Lånekassen og Skatteetaten, kommer frem. I tillegg kan du lage deg bruker i Digipost, så du får all viktig post digitalt.

Som utvekslingsstudent må du få emnene dine godkjent.

Ta kontakt med instituttet ditt for å få emnene dine godkjent når du er tilbake fra utveksling.

Få utdannelsen din godkjent i Norge.

Har du tatt hele utdannelsen din i utlandet og ønsker å jobbe i Norge etter endt utdanning i utlandet, må du ofte få graden din godkjent først. Dette gjør du ved å kontakte NOKUT. NOKUT er et nasjonalt organ for kvalitet i utdanning. Kontaktinformasjon finner du på side 76.

Sjekk om du må ha visum.

Noen land krever at du har visum for å kunne oppholde deg i landet over kortere eller lengre perioder. Dette kan du sjekke på nettsiden til ambassaden til det landet du skal studere i.

Reise- og helseforsikring.

Sjekk hva du trenger av reise- og helseforsikringer i det landet du drar til. Dette finner du informasjon om på nettsidene til Lånekassen.

Y-veien er forkortelse for yrkesveien, og er et universitet- og høgskoletilbud i Norge for personer med yrkesfaglig utdanning og fagbrev. Ved enkelte universitet- og høgskolestudier kan du faktisk søke opptak med relevant fagbrev, svennebrev eller yrkeskompetanse uten generell studiekompetanse.

Y-veistudier er vanligst innen realfags- og ingeniørutdanningene. Ettersom søkerne gjennom y-veien har en yrkesfaglig bakgrunn, er første året på disse ingeniørstudiene mer teoretiske enn den vanlige ingeniørutdanningen.

Forkurs

Forkurs er et 1-årig studium for studenter som mangler nødvendig kompetanse fra videregående skole for å komme inn på ingeniørstudier eller maritime høgskoleutdanninger. Det er særlig et alternativ for dem som har et fagbrev fra videregående opplæring, men mangler realfag og generell studiekompetanse for å være kvalifisert for ingeniørutdanning.

Finn oversikt
over y-veistudier på
utdanning.no.

Disse hjelper deg videre.

Ressurser

UngInfo – spør oss om alt!

Vi tilbyr gratis utdanningsveiledning. Du kan spørre oss om alt innen utdanning, for eksempel utdanningsvalg, dine rettigheter, stipend og lån, informasjon om å ta opp fag og hjelp med å få læreplass. Vi har drop-in-veiledning.

Du kan også komme innom oss hvis du har spørsmål eller ønsker veiledning innen jobbsøking, bolig, dine rettigheter, eller ønsker oversikt over byens hjelpetilbud.

Adresse:
Møllergata 3d,
0179 Oslo

Åpningstider:
Mandag–fredag kl. 11–17
Lørdag kl. 12–17

Telefon: 24 14 98 28
E-post: post@ung.info

unginfo.no

Har du spørsmål om karakterer og vitnemål?

Er du elev på videregående, ta kontakt med vitnemålsansvarlig eller skoleadministrasjonen.

Er du ferdig på videregående, kan du ta kontakt med vitnemålsansvarlig på skolen du gikk på eller med inntakskontoret i Oslo på telefon: 23 05 10 02

Spørsmål om veien videre?

- UngInfo (for deg mellom 13 og 27 år)
- Karriere Oslo (for deg over 19 år)
- Karrieresenteret på de ulike universitetene og høyskolene
- Rådgiver på skolen din

Karriere Oslo

– Gratis veiledning om utdanning og arbeid

Karriere Oslo tilbyr gratis karriereveiledning for deg over 19 år, som bor i Oslo. Du kan bestille veiledningstime via deres nettsider.

Telefon: 23 47 00 00
karriere.oslo.no

Elev- og lærlingombudet

– Dine rettigheter som elev

Elev- og lærlingombudet kan svare på spørsmål om rettigheter, gi råd og bistå deg i saker knyttet til din opplæringssituasjon.

Telefon: 91 80 43 04

Elevorganisasjonen

– Elevenes og lærlingenes organisasjon

Elevorganisasjonen svarer på spørsmål om dine rettigheter som elev via kontaktskjema på sine nettsider. De jobber til daglig med at elever skal ha mer medvirkning på som egen skolehverdag.

elev.no

Studentombudet

– Dine rettigheter som student

Alle de største lærestedene for høyere utdanning har egne studentombud som du kan kontakte hvis du har spørsmål om dine rettigheter.

Inntakskontoret

– Spørsmål om inntak til videregående

Du kan kontakte inntakskontoret i fylket ditt hvis du har spørsmål om hvor du har kommet inn, venteliste, karakterkrav, flytting og annet som har med opptak til videregående å gjøre.

Telefon: 23 05 10 02
oslo.kommune.no

NOKUT

– Kvalitet på norsk utdanning og godkjenning av utenlandsk utdanning

Du kan ta kontakt med NOKUT om du har spørsmål om kvaliteten på norsk høyere utdanning og høyere yrkesfaglig utdanning. Det er også NOKUT som godkjenner og informerer om hvorvidt utenlandsk utdanning kan benyttes i Norge.

Telefon: 21 02 18 00
nokut.no

ANSA

– Høyere utdanning i utlandet

ANSA er den norske organisasjonen for studenter i utlandet. De gir deg informasjon og veiledning om utenlandsstudier.

Telefon: 22 47 76 00
ansa.no

Fagopplæringskontoret

– Spørsmål om læreplan og fag- eller svenneprøven

Du kan kontakte Fagopplæringskontoret hvis du har spørsmål knyttet til fagprøven og læreplanen din.

Telefon: 23 05 10 07
oslo.kommune.no

Opplæringskontorene

– Spørsmål om lærebedrifter

Opplæringskontorene er et samarbeid mellom bedrifter og virksomheter om inntak og opplæring av lærlinger. Hvert yrkesfag har et eget opplæringskontor. Finn kontaktinformasjon til ditt opplæringskontor ved å søke på Oslo kommune sine nettsider.

oslo.kommune.no

Privatistkontoret i Oslo

– Spørsmål om privatisteksamen

Privatistkontoret i Oslo er ansvarlig for gjennomføringen av privatisteksamen i alle videregående fag i Oslo. De hjelper deg med praktiske oppgaver i forbindelse med privatisteksamen som å finne kravkoder og søknad om særskilt tilrettelegging.

Telefon: 23 05 10 12
privatistweb.no

Voksenopplæringen

– Videregående som voksen

Voksenopplæringen tilbyr videregående opplæring for deg som er over 25 år og ikke har fullført videregående. Du kan også kontakte dem hvis du er ny i Norge og ønsker videregående opplæring. Besøk deres servicesenter på Helsefy i Oslo.

Telefon: 23 47 00 00
helsefy.oslo.no

Lånekassen

– Stipend og lån

Lånekassen er de som gir stipend og lån til utdanning i Norge og utlandet. Det er her du søker om støtte til videregående og høyere utdanning.

Telefon: 21 49 60 00
laanekassen.no

Ressurser

Vilbli.no

– Informasjon om videregående skole

På vilbli.no kan du lese om alle utdanningsprogrammene på videregående, programområder og yrker. I tillegg finner du informasjon om regelverk, inntaksregler og søknadsprosess.

vilbli.no

Vigo

– Søknad om opptak til videregående skole

Vigo.no er nettstedet for deg som søker videregående skole og formidling til læreplass i bedrift. Her registrere du, sender og mottar på søknaden din.

vigo.no

Utdanning.no

– Informasjon om alle studier i Norge.

Her kan du lese om opptakskrav, snitt og utdanningssteder. I tillegg kan du lese om forskjellige yrker og få informasjon om gjennomsnittslønn, typiske arbeidsoppgaver og arbeidsplasser. Her finner du også nyttige verktøy som karakterkalkulator, studievelger, jobbkompasset og oversikt over lærebedrifter.

utdanning.no

Samordna opptak

– Informasjon om søknadsprosessen for høyere utdanning

Det er via Samordna opptak du søker høyere utdanning til universiteter, høyskoler og fagskoler. Her finner du informasjon om søknadsprosess, vitnemål og poengberegning.

Telefon: 21 49 56 09
samordnaopptak.no

Fagskoler

– Informasjon om fagskoler

På fagskolene.no får du oversikt over ulike fagskolestudier og informasjon om søknadsprosessen.

fagskolene.no

Folkehøgskole

– Informasjon om folkehøgskolene

På folkehøgskolene.no finner du en oversikt over alle folkehøgskolene i Norge samt informasjon om pris og søknadsprosessen.

folkehøgskolene.no

Vi hjelper deg med mer

Takk for at du leste håndboka. Vi håper den hjelper deg med å velge riktig utdanning for deg. Hvis du synes det er vanskelig å velge kan du komme innom oss i Møllergata 3d, for gratis utdanningsveiledning.

Vi hjelper deg med mye mer også:

- Jobbsøking
- Trenger du hjelp til å leie bolig?
- Trenger du en oversikt over helsetilbud for ungdom?
- Noe annet du lurer på? Vi hjelper vi deg med det også.

Vi kan til og med:

- Låne deg PC til å skrive søknader, printe eller ordne andre praktiske ting
- Låne deg telefon du kan ringe fra gratis
- Og andre praktiske ting du trenger

Kom innom på drop-in eller bestill en timeavtale.

Alt er gratis!

Utdanningsansvarlig på UngInfo: Aden Suliman Mussa

Redaktør: Mona Sjøli

Tekst: Johanna Engdaswe, Aden Suliman Mussa og Mona Sjøli

Grafisk design og illustrasjon: Synne Salvesen

1. opplag, november 2020

Vi tar forbehold om at endringer og trykkfeil kan forekomme.

Følg oss!

 unginfo
 unginfo_oslo

Hent mer informasjon på våre nettsider:
www.unginfo.no

Åpningstider: Man–fre: kl. 11:00–17:00
Lør: kl. 12:00–17:00

Adresse: Møllergata 3d
0179 Oslo

E-post: post@ung.info
Telefon: 24 14 98 28

UNGinfo